

Stockholm den 24 augusti 2018

Till
Transportstyrelsen
Thomas Fahlander
thomas.fahlander@transportstyrelsen.se

Attentions remissvar över frågor med anledning av att Trafikverket och Transportstyrelsen genomför ett projekt för att göra en översyn av förarutbildningssystemet för körkort behörighet B.

Riksförbundet Attention är en intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och deras familjer. Vi företräder personer med egna funktionsnedsättningar, anhöriga och personal som möter våra grupper inom t.ex. skola, vård, socialtjänst, arbetsförmedling och försäkringskassa. Bland våra medlemmar finns personer med ADHD, ASD/Aspergers syndrom, Tourettes syndrom, språkstörning samt personer med nedsatt förmåga att läsa, skriva och räkna. I dag har Attention drygt 16 000 medlemmar i närmare 60 lokalföreningar i landet.

Riksförbundet Attention anser att det är bra att förarutbildningssystemet ses över. Vår förhoppning är att ett nytt sådant kommer att vara bättre anpassat för den stora grupp personer som har neuropsykiatriska svårigheter (med eller utan NPF-diagnos). Det är viktigt att förarutbildningssystemet är effektivt och väl genomtänkt så att inte onödiga begränsningar eller hinder uppstår för den enskilde, vården eller körskolorna. I dagsläget ser vi stora behov av en genomlysning av nuvarande system som inte fungerar tillfredsställande för vår målgrupp.

Vad är viktigt för er/era grupp/grupper i ett nytt förarutbildningssystem?

Individuellt och anpassat bemötande

Att få individuellt anpassat bemötande och undervisning utifrån de egna förutsättningarna är viktigt. Generell utbildning om NPF hos körskollärare ökar förmågan att bemöta och undervisa korrekt, även dem som inte har diagnos eller upplyser om den. Vi ser behov av en satsning mot landets körskolor och körskollärare för att utbilda i undervisning och utbildning av personer med neuropsykiatriska svårigheter. Det skulle leda till att fler klarade kraven för körkort, och spara både tid och pengar för den enskilde.

Nytt system behövs

Attention ifrågasätter nuvarande system med körkortsintyg för personer med neuropsykiatriska diagnoser. Att ha en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF) ska inte automatiskt behöva

innebära att det är krångligare att ta körkort. Den process som alla människor går igenom för att få ett körkort borde vara tillräcklig för att bedöma även om personer med NPF är lämpliga att köra bil, minst nittio procent av dem får körkortstillstånd.¹

I studier framgår att det (när det gäller ADHD) inte är ADHD:n i sig som brukar ställa till det i trafiken, utan en samtidig ODD och CD (som i och för sig många med ADHD också har). I nyare studier och metaanalyser har man endast funnit en marginellt ökad risk för olyckor i trafiken. I ett svenskt försök i körsimulator fann man exempelvis att personer med ADHD inte krockar oftare än andra bilförare, men också att mer forskning krävs för att dra generella slutsatser.²

Vi inser att det inte är någon mänsklig rättighet att köra bil. Vi vill inte heller ha människor som är farliga i trafiken. Men det är också viktigt för oss och våra medlemmar att det inte uppställs onödiga krav på vägen mot ett körkort eller att systemet i processen mot ett körkort är alltför krångligt och kostsamt för den enskilde. Vi tycker inte heller att det är bra att alla med NPF klumpas ihop, där alla med ADHD, Tourette, eller autism är potentiellt olämpliga bilförare. Det råder stora individuella variationer, t.ex. delas diagnosen ADHD in i lindrig, måttlig och svår ADHD. Vi tycker att det finns flera orsaker till att systemet med intyg behöver ses över. Vi vill att en utredning initieras med syfte att utreda intygens funktion och föreslå hur en ny ordning kan se ut.

Det är också viktigt för oss att framhålla att om systemet med intyg för personer med NPF ska vara kvar måste det förenklas. I dagsläget är det för många förenat med krångel att få dessa intyg utskrivna. Väntetiderna kan vara långa. Det kan också vara förenat med stora svårigheter att ens få tag på en läkare som är beredd att skriva ett intyg (se nedan om den hårt belastade vården). Det kan också bli dyrt. Skillnaderna kan dessutom vara stora mellan olika delar av landet både vad gäller väntetider och priser. Flertalet tvingas vända sig till privata aktörer där intyg kan kosta flera tusen kronor. För dem som hänvisas till Trafikmedicinskt center är väntetiden närmare ett halvår. Om detta kan läsas mer i Attentions enkätundersökning "Lång väntan och dyra läkarintyg – Personer med NPF-diagnosers upplevelser av att ta körkort" som Attention genomförde hösten 2016.³

Ta också gärna del av ett inslag som Sveriges Radio har sänt. Det speglar den problematik som kan finnas: <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=103&artikel=6535863>

Vi uppfattar dessutom att det råder bristande kunskap om hur intyg ska skrivas och av vem och om den intygsmall som finns. Ska intygen finnas kvar behöver Transportstyrelsen bättre marknadsföra intygsmallen och ha kontakt med landstingen och regionerna om hur dessa ska fyllas i och vad Transportstyrelsen förväntar sig av dem. För att förenkla för vården och för den enskilde har Attention, med stöd av Transportstyrelsen, tagit fram information om vad som gäller.⁴

Intygen belastar vården

Som nämnts ovan kan kravet på intyg vara en belastning på den redan hårt belastade vårdpersonalen. Det har lett till att landsting/regioner av, resursskäl, har nekat patienter att skriva intyg, däribland Stockholms läns landsting inkluderat barn- och ungdomspsykiatri. Då kan personen behöva vända sig till primärvården och en specialistkompetent distriktsläkare/husläkare. Eftersom tillräcklig kunskap om NPF ofta saknas inom primärvården är det ofta inte någon framgångsrik väg för att få ett intyg utskrivet. Dessutom kanske inte heller läkaren känner

---

¹ Körkortskoll s. 9, Riksförbundet Attention.

² <https://fof.se/artikel/ingen-okad-krockrisk-med-adhd>

³ <http://attention.se/wp-content/uploads/2016/10/rapport-lakarintyg-for-korkort.pdf>

⁴ Se <http://attention.se/korkort/>

patienten vilket försvårar det hela ytterligare. Detta ställer självklart till det för den enskilde som inte vet var hen ska vända sig för att få ett intyg.

I våras undertecknade fyra barnläkare i Stockholmsregionen en debattartikel på detta tema.⁵ De uttryckte att landets körskolor (som är experter på trafikbeteende) bättre kan bedöma lämplighet i trafik. De skrev att det inte bör vara kontroversiellt att införa krav på utbildning hos körskolor för personer med neuropsykiatriska diagnoser. Att den obligatoriska utbildning som de som vill börja övningsköra och deras handledare numera måste gå kan kompletteras med information om särskilda behov hos personer med NPF.

Körskolorna

Vi tror också att man behöver tänka nytt när det gäller körkort för personer med NPF. Vi tror också på ett alternativ där man undersöker om körskolorna i större utsträckning kan bedöma lämpligheten, även avseende personer med NPF.

Vi funderar till exempel på en ordning där körskolorna inför första lektionen skulle låta samtliga som vill övningsköra genomföra ett uppmärksamhetstest (ett datortest, t.ex. QB-test, som personer med ADHD ofta får göra). Detta eftersom långt ifrån alla med diagnos får dåliga resultat på provet och långt ifrån alla andra klarar sig bra. För naturligtvis finns det många personer (även bland de som inte har ADHD-diagnos) som har svårigheter inom de områden som undersöks i ett QB-test.

Om alla fick göra ett sådant test skulle dessutom de incitament som idag finns för att undvika en diagnos, minska. Det skulle leda till överlag säkrare förare, med större möjlighet till insikt och strategier. De kan också få tillgång till medicin som i de flesta fall kraftigt kan minska deras svårigheter.

Vad fungerar bra idag, när det gäller utbildning och prov?

Möjligheten till uppläsning av provtexter och muntliga prov.

Vad är problem och svårigheter när det gäller utbildning och prov idag?

Det kan bli mycket dyrt för den som inte kan tillgodogöra sig normtypisk utbildning på ett bra sätt.

Få trafikskolor uppger att de har NPF-anpassad utbildning trots att personer med NPF utgör 8-10 procent av befolkningen.

Väntetider, krångel med intyg med mera ger negativa effekter på självkänsla och självförtroende.

---

⁵ Körkortsintyg – (o)lämpligt uppdrag för barnmedicin/barnpsykiatri?, se <http://www.lakartidningen.se/Opinion/Debatt/2017/12/-Korkortsintyg--olampligt-uppdrag-for-barnmedicinbarnpsykiatri/>

Ann-Kristin Sandberg
Förbundsordförande

Riksförbundet Attention – för barn, ungdomar och vuxna med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

Riksförbundet Attention är en intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska funktionshinder (NPF) och deras familjer. Vi företräder personer med egna funktionsnedsättningar, anhöriga och personal som möter våra grupper inom t.ex. skola, vård, socialtjänst, arbetsförmedling och försäkringskassa. Bland våra medlemmar finns personer med ADHD, Aspergers syndrom/ASD, Tourettes syndrom, språkstörning samt personer med nedsatt förmåga att läsa, skriva och räkna.